

МОЛОДІЖНА РОБОТА. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

УДК 378.018.8:364-4]:[364-322:341.33](045)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ
ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА
ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ**

Федоров Михайло, аспірант, Уманський державний педагогічний університет імені
Павла Тичини.

ORCID ID: 0009-0006-0475-803X

E-mail: informatic743@ukr.net

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу особливостей підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності в рамках діяльності Товариства Червоного Хреста України. Метою дослідження є визначення змісту, методів і форм навчання, що сприяють формуванню професійної компетентності та розвитку волонтерських навичок. У статті розглянуто основні аспекти співпраці з Товариством, а також акцентовано увагу на практичному досвіді волонтерської діяльності, що стимулює соціальну активність, емпатію та громадянську відповідальність. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм у закладах вищої освіти.*

***Ключові слова:** підготовка соціальних працівників, волонтерська діяльність, Товариство Червоного Хреста України, професійна компетентність, соціальна відповідальність, вища освіта, волонтерська культура.*

**TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS IN
THE CONTEXT OF VOLUNTEER ACTIVITIES OF THE UKRAINIAN RED
CROSS SOCIETY**

Fedorov Mykhailo, PhD student, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID ID: 0009-0006-0475-803X

E-mail: informatic743@ukr.net

***Annotation.** The article explores the preparation of future social workers for volunteer activities within the framework of the Ukrainian Red Cross Society (URCS). The primary goal is to characterize the content, methods, and approaches utilized in preparing social workers to actively participate in and contribute to the volunteer initiatives organized by the URCS. This research emphasizes the role of volunteerism in shaping professional competencies, fostering empathy, and cultivating a sense of social responsibility among future professionals in the field of social work.*

The study highlights the unique features of collaboration between higher education institutions and the Ukrainian Red Cross Society, which provides a valuable platform for experiential learning and hands-on practice. Particular attention is given to the pedagogical strategies that enhance the readiness of social work students for real-world challenges they may encounter during volunteer engagements. The inclusion of service-based learning, interactive workshops, and engagement in humanitarian projects are examined as effective tools in this preparation process.

The findings underscore the transformative impact of participation in URCS volunteer activities on the development of personal and professional qualities such as empathy, resilience, teamwork, and leadership. The article also outlines the significance of fostering a volunteer culture as an integral part of social work education. It argues that the integration of volunteer activities into educational programs helps bridge the gap between theoretical knowledge and practical application, thereby improving the overall quality of social work training.

Moreover, the research identifies key challenges faced by students in adapting to the dynamic and often demanding environment of volunteer work, offering recommendations for addressing these issues. It proposes enhancing mentorship programs, providing psychological support, and creating flexible frameworks to balance academic and volunteer commitments.

The article concludes by emphasizing the importance of institutionalizing volunteerism within social work curricula as a means to prepare highly competent and socially engaged professionals. The proposed approach aims to contribute to the broader goals of fostering social cohesion, addressing community needs, and supporting vulnerable populations through well-trained and dedicated social workers. The results of the study can be instrumental in refining educational programs and policies, thereby enhancing the effectiveness of social work education in Ukraine and beyond.

Keywords: social worker preparation, volunteer activities, Ukrainian Red Cross Society, professional competence, social responsibility, practical experience, higher education, volunteer culture.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Останнє десятиріччя змінило умови і практику соціальної роботи, що вплинуло на вимоги до професійної підготовки соціальних працівників та до переліку компетентностей, якими має володіти фахівець.

Водночас спостерігається «кадровий голод» в усіх сферах, в тому числі і в сфері соціального обслуговування. Для вирішення гуманітарних питань активно розвивається волонтерський рух, який підкріплений нормативними вимогами як суб'єкт надання соціальних послуг. Волонтерські, громадські організації та благодійні фонди дозволяють компенсувати «прогалини» щодо допомоги військовому та цивільному населенню та формують кадровий штат соціальних працівників.

Відсутність комунікації як міжвідомчої, так і з суспільством призводить до формування хибних уявлень про волонтерів та споживацького ставлення до їхньої допомоги з боку населення, відповідно сприяючи вигоранню самих волонтерів. Натомість серед людей, залучених у роботу громадських волонтерських організацій, на нашу думку, є значний потенціал мотивованих кадрів для соціальних служб у майбутньому. Вони не лише мають унікальний досвід прямої соціальної допомоги та навички роботи в кризових умовах, але й часто мають певний перелік особистих якостей, важливих у соціальній роботі.

Відтак перед закладами вищої освіти постає питання професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, як задля забезпечення потреби громад у соціальному обслуговуванні, так і для потреб державного та недержавного секторів у кваліфікованих фахівцях, інституалізації волонтерської роботи у сфері соціального захисту.

Саме державні заклади соціальної сфери мають багаторічний досвід надання соціальних послуг. Для недержавних організацій на нормативному рівні закріплено статус надавачів соціальних послуг з 2020 року. З огляду на це, зміст освітніх програм у ЗВО має враховувати статус усіх суб'єктів соціального обслуговування, з урахуванням специфіки функціонування та волонтерської діяльності громадських організацій, благодійних фондів, асоціацій тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти діяльності волонтерів розкриті в працях вітчизняних науковців. Так, у роботах І. Зверєвої, Н. Коляди, Г. Лактіонової, С. Савченка, Т. Семигіної, С. Харченка обґрунтовано роль волонтерства як складової соціально-педагогічної роботи з молоддю. У дослідженнях І. Албул, О. Балдинюк, О. Безпалько, Р. Вайноли, Н. Заверико, А. Капської, В. Петровича розкрито технології залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності. Особливості роботи волонтерів у закладах соціальної сфери висвітлено у роботах О. Кравченко, О. Кузьменка, Г. Кучер, О. Осетрової, Н. Романової, С. Толстоухової, Г. Слозанської. Як складову соціально-педагогічної діяльності молодіжних організацій обґрунтовано волонтерство в працях Н. Левченко, І. Пеші, Ю. Поліщука.

Мета статті – схарактеризувати зміст підготовки соціальних працівників до волонтерської діяльності в організаціях Товариства Червоного Хреста України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У 1956 році Національна асоціація соціальних працівників США визначила основні знання, необхідні для соціальних працівників, а саме: розуміння розвитку людини та її поведінки під впливом соціального, культурного й економічного середовища; психологію надання та отримання допомоги; способи комунікації, включаючи вербальну та невербальну поведінку; групові процеси та взаємодію між групою та індивідом; вплив соціокультурних факторів, таких як релігія, духовні цінності, закони, соціальні інститути; особливості міжособистісних і міжгрупових відносин; життя громади, її процеси, розвиток та зміни, а також соціальні служби та їхні ресурси; структуру, організацію та методи роботи соціальних служб; самопізнання, усвідомлення власних особистісних характеристик і їхнього впливу на професійну діяльність [1].

Знання і компетентності соціального працівника формують освітні стандарти (міжнародні та національні), професійні стандарти, вимоги роботодавців та ринку праці, а також особистісні якості особистості.

Серед чинників, що впливають на набір компетентностей та результатів навчання, що очікують від соціальних працівників, вбачаються наступні:

- освітня політика щодо кваліфікацій (у Національній рамці кваліфікацій вона відбивається в описі інтегральних компетентностей за такими складовими: знання, уміння, навички, комунікація, відповідальність);
- впровадження стандартів надання соціальних послуг, які потребують нових компетентностей;
- очікування роботодавців та специфіка регіональної практики надання соціальних послуг;
- міжнародний контекст, що проявляється у впровадженні глобальних стандартів;
- соціальний розвиток громад, який передбачає вирішення потреб вразливих категорій громадян і пошук ефективних шляхів вирішення складних життєвих обставин;
- трансформаційний контекст, наприклад, цифровізація, що актуалізувала нові тенденції та сприяла поширенню нових форм роботи; або пандемія, що вимагала нових практик соціальної взаємодії, або війна, що стимулювала перегляд традиційних уявлень про соціальну допомогу [3].

Професійна підготовка соціальних працівників забезпечується формуванням інтегральної компетентності, яка відображає рівень професійної підготовки спеціаліста. Вона включає комплекс необхідних професійних і особистісних якостей, що сприяють ефективній трудовій діяльності. Крім того, ця компетентність визначає здатність спеціаліста розв'язувати професійні завдання, спираючись на набуті знання, життєвий і професійний досвід, а також власні цінності та здібності [3]. Інтегральна компетентність формується в умовах теоретичного навчання (вивчення обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів), практичної підготовки, науково-дослідної діяльності, неформальної освіти, волонтерської роботи.

Водночас для сучасного ринку праці в Україні загальноприйнятою вже є оцінка професійних навичок через «hard skills» та «soft skills». Класифікація ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) визначає навички та компетентності, що мають значення для європейського ринку праці, освіти та професійної підготовки, як «м'які», так і «жорсткі». Так в ESCO визначено, що соціальні працівники (код 2635.3) можуть мати цілу низку спеціалізацій, але всі вони повинні мати 59 базових навичок та компетентностей, зокрема: дотримання настанов організації; здійснення соціального

супроводу, застосування кризового втручання; дотримання соціально справедливих принципів роботи; комп'ютерна грамотність; залучення клієнтів до планування послуг та інші [3].

Одним із ключових компонентів професійної компетентності майбутніх соціальних працівників є соціальна компетентність. Її сформованість свідчить про готовність фахівців до активної та відповідальної участі в суспільному житті, ефективної взаємодії з людьми, надання допомоги у їхній адаптації та інтеграції в соціум, налагодження соціальних контактів, розробки та реалізації соціальних програм і проєктів, а також створення сприятливого соціального середовища.

Соціальна компетентність є інтегрованим особистісним утворенням, що поєднує соціальні знання, вміння, навички, досвід, мотивацію, цінності та особистісні якості, зокрема професійно значущі здібності. Вона дає змогу фахівцеві ефективно взаємодіяти із соціумом, встановлювати контакти з різними соціальними групами, виконувати соціальні ролі та функції в межах компетенції соціального працівника та основних сфер людської діяльності.

Багато досліджень підкреслюють важливість індивідуально-психологічних характеристик у структурі соціальної компетентності. Серед них виділяють такі якості, як емпатійність, самоконтроль, соціальний інтелект, адекватність, самостійність, відповідальність, комунікабельність, суб'єктивність і толерантність [5].

Соціально компетентний соціальний працівник повинен володіти такими здібностями:

- відповідально ставитися до прийняття рішень і розуміти власні почуття;
- бути впевненим у собі, соціально активним і відповідальним;
- усвідомлювати сутність та специфіку проблеми чи ситуації;
- визначати мету, завдання та знаходити найоптимальніші шляхи їх досягнення;
- розуміти прохання та очікування людей, враховувати їхні бажання, можливості й права;
- аналізувати соціальну дійсність, прогнозувати та передбачати наслідки соціальних процесів у суспільстві й конкретному середовищі;
- вмотивовано застосовувати соціальні знання та навички у різних сферах людської діяльності;
- демонструвати гнучкість поведінки в різних соціальних ситуаціях і ефективно виконувати соціальні ролі;
- аналізувати власну діяльність та її наслідки;
- прагнути постійного самовдосконалення [5].

Серед переліку соціальних навичок особистості, що дозволяють їй виконувати професійні завдання в надскладних умовах, виокремлюються наступні: здатність зберігати самовладання; розставляти пріоритети в роботі під тиском; координувати численні завдання та зберігати увагу до деталей; можливість реагувати на надзвичайні ситуації, коли це необхідно, і підтримувати команду; увага до деталей і здатність працювати в складних умовах; досвід управління безпекою в незахищених середовищах; готовність бути надзвичайно гнучкими та поступливими у складних та небезпечних обставинах; здатність протистояти тиску та справлятися зі стресом; лідерські здібності; управління часом та вміння дотримуватися дедлайнів; розуміння місцевого контексту; позитивне ставлення до завдань; здатність зберігати конфіденційність і повагу до бенефіціарів / клієнтів; толерантне ставлення до уразливих груп населення; добре знання міжнародного захисту в гуманітарному контексті; введення та управління базами даних; досвід впровадження програм психосоціальної підтримки для дітей і розуміння роботи з дітьми, особливо вразливими дітьми; досвід роботи з питань захисту жінок,

таких як програми розширення прав і можливостей, репродуктивне здоров'я, консультування; здатність ефективно працювати з людьми з різних груп та різного походження; сильні навички міжособистісного спілкування та вміння працювати з партнерами; навички спілкування та надання першої психосоціальної допомоги; вміння комфортно говорити на делікатні теми чесно, професійно та вдумливо; здатність синтезувати складну інформацію та ефективно передавати її різноманітній аудиторії; здатність до роботи в команді.

Водночас, доцільно врахувати, що у вже згадуваній класифікації ESCO відповідальність, лідерські якості, здатність до вирішення конфліктів, управління стресом входять до переліку базових компетентностей соціального працівника. До того ж «Soft skills» важче виміряти у кількісних показниках, вони досить суб'єктивні, залежать від особистості фахівця і напряду корелюють з особистим досвідом.

Що стосується соціальних навичок, необхідних для роботи соціального працівника в екстремальних умовах, то наприкінці лютого 2022 року система соціальних служб була паралізована – частина територій опинилась в окупації та припинила надання соціальних послуг за виключенням окремих осередків. Саме організації Червоного Хреста певний час працювали навіть на окупованих територіях, що пріоритезує необхідність формування таких якостей та вивчення волонтерського досвіду МТЧХ.

Волонтерська діяльність МТЧХ в умовах війни підтвердила важливість своєчасної підготовки соціальних працівників до виконання своїх функцій як у звичайних, так і в екстремальних умовах. Однією з ключових компетентностей соціального працівника є здатність ефективно діяти в складних ситуаціях, які часто виникають у соціальній роботі.

Специфіка діяльності соціального працівника полягає в тому, що йому нерідко доводиться стикатися із ситуаціями, де домінують горе, розпач, розгубленість, а також агресія, неприйняття, ворожість і навіть загроза життю та здоров'ю. З початком війни у 2014 році кількість складних випадків, що потребують втручання соціальних працівників, значно зросла. Зокрема, зросла потреба у роботі з біженцями та переселенцями з окупованих територій України.

Професійна діяльність у таких обставинах вимагає від соціального працівника певних особистісних якостей, серед яких особливо важливою є стресостійкість. Вона визначається як здатність адекватно реагувати на стресові ситуації, пов'язані з професійною діяльністю, а також уміння контролювати власний емоційний стан, зберігаючи психічну рівновагу для ефективної роботи, загального добробуту та здоров'я. Стресостійкість також передбачає здатність ухвалювати правильні рішення у кризових і критичних ситуаціях, а також довготривало зберігати терпіння, толерантність і наполегливість у розв'язанні професійних завдань [2].

Волонтерство є однією з форм соціальної роботи, що ґрунтується на принципах благодійності та філантропії. Як волонтерська діяльність, так і соціальна робота сприяють особистісному розвитку, самовдосконаленню та самореалізації, об'єднуючи людей для досягнення спільних цілей.

Ефективність і результативність добровільної діяльності значною мірою залежать від особистісних якостей соціального працівника, а також від рівня його професійних знань і навичок. Фахівці соціальної сфери відіграють важливу роль у підготовці волонтерів, допомагаючи їм опанувати необхідні професійні навички для надання підтримки різним категоріям населення, що опинилися у складних життєвих обставинах [4].

Волонтерська діяльність у межах роботи МТЧХ сприяє формуванню всіх зазначених компетентностей та залучає студентів до різноманітної соціально значущої діяльності. Волонтерство в організаціях МТЧХ є ефективним інструментом професійної

підготовки, що виступає своєрідною соціальною практикою для майбутніх соціальних працівників. Воно дозволяє ознайомитися з діяльністю недержавного сектора у соціальній сфері, розширити напрями практичної соціальної роботи, реалізовувати авторські соціальні проекти, а також урізноманітнити форми та методи роботи з різними групами населення в різних сферах життя.

Функції волонтерської діяльності тісно пов'язані з майбутньою професійною діяльністю соціальних працівників, яка базується на принципах гуманності, милосердя, добровільності, безкорисливості, законності, співчуття та поважного ставлення до інших тощо:

1. **Вмотивованість студентської молоді** – волонтерська діяльність відповідає індивідуальним потребам та інтересам студентів, що підсилює їхню залученість і зацікавленість.

2. **Квазіпрофесійний характер волонтерства** – діяльність майбутніх соціальних працівників спрямована на допомогу іншим, має гуманістичну природу та сприяє глибшому розумінню потреб людей.

3. **Розвиток комунікативних навичок** – професійна діяльність соціальних працівників потребує високого рівня комунікації, організаторських здібностей, уміння налагоджувати соціальні контакти та конструктивно вирішувати конфлікти.

4. **Соціально значуще дозвілля** – участь у волонтерській діяльності віддаляє молодь від негативних явищ, поширених у молодіжному середовищі, та сприяє змістовному проведенню вільного часу.

5. **Розширення географії практичної соціальної роботи** – волонтерство відкриває широкі можливості для вибору майбутньої професійної діяльності, адже студенти взаємодіють із різними соціальними інституціями, які можуть стати їхнім майбутнім місцем роботи.

6. **Опанування різних соціальних ролей** – волонтерська діяльність дозволяє майбутнім фахівцям набувати досвіду взаємодії з різними інституціями, освоювати механізми співпраці з недержавними організаціями та оволодівати різними моделями поведінки.

7. **Активізація громадянської позиції** – волонтерство сприяє розвитку громадянської свідомості, відкриває широкі можливості для самореалізації та самоствердження майбутніх соціальних працівників [5].

Здійснивши аналіз досвіду співпраці ТЧХУ із ЗВО, нами виокремлено основні напрями залучення студентської молоді до волонтерської діяльності:

- організація молодіжних форумів, з'їздів, конференцій під час яких відбувається обмін досвідом, проходять навчальні тренінги, створюються умови для виявлення креативних ідей та соціально активних молодих людей;

- організація всеукраїнських змагань з міжнародного гуманітарного права (МГП) серед студентів закладів вищої освіти України. Змагання організовано, щоб надати студентам можливість отримати знання з МГП, познайомитися з міжнародними інструментами, які регулюють цю сферу права та релевантною судовою практикою;

- проведення психоедукаційних сесій «Дистрес. Самодопомога» для студентів, під час яких в інтерактивній формі вони опановують навички боротьби зі стресом, дбати про власний емоційний та психологічний стан, а також знайомляться з ресурсними техніками – важливим елементом самодопомоги, який дозволяє розкрити людині власний потенціал та стійкість до подолання негативних емоцій;

- організація тренінгів першої допомоги, що дає можливість отримати знання та навички правильного та своєчасного надання першої допомоги. Це важливий крок у

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

підвищенні обізнаності студентів щодо надання допомоги та готовності реагувати у випадку надзвичайних ситуацій;

- проходження практики на базі організацій Червоного Хреста, що дає можливість закріпити теоретичні знання та оволодіти практичним інструментарієм роботи волонтера організації, вивчити сутність діяльності недержавних організацій;

- літніх та зимових тематичних шкіл сприяє залученню студентської молоді до обговорення ключових аспектів міжнародного гуманітарного права (МГП). Зокрема, учасники знайомляться з принципами МГП щодо ведення бойових дій, правом воєнної окупації, відповідальністю за порушення гуманітарного права, а також іншими актуальними питаннями у цій сфері. Навчальний процес організовується не лише у форматі лекцій, а й із застосуванням групової роботи та інтерактивних методів, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та навичок практичного застосування отриманих знань;

- організація міжнародних змагань з першої допомоги, під час яких учасники команд змагаються у квесті, що складається з різних локацій різних типів невідкладних ситуацій в умовах, максимально наближених до реальних. Після підведення підсумків і оголошення переможців, інструктори з Першої допомоги проводять майстер-клас, на якому детально розбирають кожну із ситуацій та наочно пояснюють правильний порядок дій при проведенні серцево-легеневої реанімації, зупинці кровотечі, іммобілізації кінцівок, поведінки, що стосується ДТП і утоплення, під час якої інструктор з першої допомоги показує, як правильно транспортувати постраждалого з машини у безпечне місце, а також, як витягнути з водойми людину, котра затонула;

- інформаційних сесій з надання першої допомоги передбачає демонстрацію ключових заходів та проведення навчання з різних аспектів медичної допомоги. Під час таких занять студенти вивчають, як зупинити кровотечу при переломах, надавати психологічну допомогу постраждалим у стресових ситуаціях, а також освоюють навички серцево-легеневої реанімації на муляжі. Заняття також включають знайомство з різними методами перев'язування ран, правилами транспортування поранених та основами раціональної поведінки під час артобстрілів, стихійних лих і надзвичайних ситуацій, що дозволяє студентам бути готовими до дій у складних і небезпечних обставинах;

- спільне проведення благодійних акцій, під час яких студенти долучаються до проведення заходів на підтримку вразливих категорій громадян;

- наукова співпраця в підготовці грантових проєктів медико-соціальної направленості та проведення спільних досліджень з пошуку ефективних шляхів сталого розвитку та соціального відновлення;

- популяризація та розвиток донорства крові для надання безоплатної допомоги препаратами та компонентами крові студентам та викладачам;

- інформаційно-просвітницька робота, направлена на підвищення правової культури, розуміння норм міжнародної гуманітарної політики та гуманітарних цінностей студентами й викладачами університету.

У ході вивчення вимог до підготовки соціальних працівників та узагальнивши досвід волонтерської діяльності нами визначено основні функції волонтера ТЧХУ, які потрібні для соціального обслуговування в громаді:

- передбачає виявлення та ведення обліку осіб, які потребують підтримки, на закріпленій території. Соціальний працівник надає їм допомогу у отриманні необхідних ресурсів, таких як одяг, засоби гігієни, продуктові набори та інші життєво важливі предмети;

- в подоланні наслідків стихійних лих включає участь у розробці програм для усунення наслідків надзвичайних ситуацій. Соціальний працівник сприяє формуванню

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

бригад у складі рятувальних служб, забезпечуючи координацію дій та надання необхідної підтримки постраждалим;

- посередницька функція – забезпечує налагодження зв'язків між клієнтом, сім'єю, громадою з різними організаціями державного і недержавного сектору, з усіма зацікавленими сторонами соціального благополуччя; погоджує свою діяльність з управлінням ТЧХУ та виступає у ролі посередника між людиною та надавачами соціальних послуг, психологами, юристами, медиками, педагогами та іншими фахівцями.

- соціально-компенсаторна – розробляє і реалізує заходи з компенсації соціальної неповноцінності клієнта, який внаслідок кризових ситуацій локального характеру.

- психотерапевтична – надає консультативні послуги, усвідомлює та несе за це відповідальність.

- діагностична – полягає у вивченні особливостей становища людини, сім'ї та оточення. Соціальний працівник аналізує ступінь впливу мікросередовища на цих осіб, ставить «соціальний діагноз» та оцінює доцільність надання соціальних послуг, визначаючи найбільш ефективні методи допомоги.

- прогностична – передбачає здійснення науково обґрунтованих соціальних прогнозів і розробку проектів, спрямованих на подолання складних життєвих обставин для людини, сім'ї, групи людей або громади. Це включає виявлення тенденцій і закономірностей розвитку соціальних явищ, а також факторів, що можуть вплинути на прогнозований об'єкт. Соціальний працівник прогнозує вплив різних соціальних інститутів на об'єкти соціальної роботи та визначає пріоритети в роботі для ефективного вирішення проблем. Водночас завдяки цій функції соціальний працівник розробляє програми індивідуальної траєкторії людини (сім'ї, групи людей, громади) з вирішення соціальної проблеми, обирає зміст, методи і форми роботи з метою досягнення запланованих результатів на основі виявлення і використання сильних сторін клієнта, можливостями його саморозвитку та самопомоги.

- попереджувально-профілактична функція – передбачає здійснення соціально-правових, юридичних, психологічних, соціально-медичних та інших заходів для попередження і подолання негативних явищ, які можуть призвести до складних життєвих обставин. За потреби залучаються фахівці різного профілю для комплексного вирішення проблем.

- правозахисна функція – включає використання всього комплексу законів і правових норм, спрямованих на надання допомоги та підтримки, а також захист населення. Соціальний працівник займається захистом прав і свобод громадян у різних сферах суспільного життя, бореться з правопорушеннями та злочинами і проводить профілактичні заходи.

- соціально-педагогічна функція – полягає у виявленні потреб та інтересів мешканців у різних видах діяльності. Соціальний працівник залучає до роботи різні установи, організації, громадські та творчі об'єднання, фахівців і тренерів для розвитку та підтримки інтересів людей.

- медико-соціальна функція – організовує роботу з профілактики здоров'я людей, реалізує програми донорства та допомагає освоїти основи надання першої медичної допомоги, культуру прийому їжі, санітарно-гігієнічні норми та інші аспекти здорового способу життя.

- охоронно-захисна функція – полягає в захисті прав та інтересів окремих осіб, груп чи спільнот. Соціальний працівник інформує клієнтів як про національні закони та законодавчі акти, так і про міжнародні документи, що стосуються захисту прав людини.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

– соціально-побутова функція – вуличний соціальний працівник сприяє наданню необхідної допомоги і підтримки різним категоріям населення свого мікрорайону, покращує умови їхнього життя та бере участь в організації нормального побуту.

– комунікативна функція – встановлює контакти з особами, які потребують допомоги, і налагоджує взаємодію між особистістю, соціальною групою та громадою. Соціальний працівник сприяє розвитку міжсекторальної співпраці, організовує обмін інформацією та залучає різні суспільні інститути до діяльності соціальних служб.

– морально-гуманістична функція – створює умови для гідної життєдіяльності мешканців свого мікрорайону, груп та прошарків населення, орієнтуючись на принципи гуманності і моральності.

– інклюзивна функція – забезпечує більшу участь усіх громадян у соціальному житті, надаючи доступ до послуг для всіх осіб незалежно від їхніх особливостей, потреб чи обставин. У процесі соціального обслуговування акцентується увага на рівності, недискримінації та повазі до прав людини.

– організаційна функція – сприяє організації соціальних служб на підприємствах і в установах, залучає до їх роботи суспільство, спрямовує діяльність соціальних служб на надання різних видів допомоги та соціальних послуг. Включає організацію соціальної роботи з клієнтом, групою, громадою та створення умов для продуктивної спільної діяльності.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. З аналізу наукових досліджень та власних спостережень можна зробити висновок, що волонтерська діяльність в організаціях ТЧХУ значно збагачує студентське життя, даючи можливість по-новому поглянути на майбутню професію і знайти своє місце в ній. Вона сприяє самовдосконаленню, самореалізації, розвитку професійно-етичних цінностей, мотивації до поведінки, а також формуванню особистісних моральних і професійно важливих якостей майбутніх соціальних працівників, що, в свою чергу, сприяє підвищенню соціальної активності студентів.

Отже, мета волонтерської діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери полягає у формуванні альтруїстичних мотивів до надання соціальної допомоги кризовим групам клієнтів та превентивної діяльності з метою утвердження професійно-етичної компетентності.

Саме в умовах волонтерської діяльності ТЧХУ інтегруються вимоги міжнародних стандартів підготовки, державних стандартів вищої освіти, професійних вимог, у результаті чого формується інтегральна компетентність майбутнього соціального працівника, готового виконувати професійні функції, володіє теоретичними знаннями, практичними вміннями здійснювати соціальне обслуговування в громаді з гармонійним поєднанням вміння волонтера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горішна Н. Професійна компетентність соціального працівника як складова його фахової підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2009, Вип. 16–17, С. 114–117.
URL: https://www.researchgate.net/publication/331207700_Profesijna_kompetentnist_socialnogo_pracivnika_ak_skladova_jogo_fahovoi_pidgotovki (дата звернення 07.01.2025).
2. Львовичкіна А. Здатність діяти у стресових ситуаціях як професійна компетентність соціального працівника. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота*. 2017. Вип. 2. С. 10–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkhucozrob_2017_2_4. (дата звернення 07.01.2025).

3. Садрицька С. В. Професійні компетентності соціальних працівників: зміна пріоритетів в умовах війни. *SOCIOPROSTIR*. 2022, № 12. С. 14–23. URL: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02> (дата звернення 07.01.2025)
4. Санжаровець В. Волонтерство і соціальна робота. *Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства* : матер. Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю (м. Чернівці, 24 листопада 2022 р.). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 91–192.
URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6744/3001_Матеріали%20конференції_факультет%20педагогіки.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=192.
5. Червоненко К. С. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені П. Драгоманова*. 2020, Вип. 77, С. 216–220. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.48> (дата звернення 07.01.2025)

REFERENCES

1. Horishna N. (2009) Profesiina kompetentnist sotsialnoho pratsivnyka yak skladova yoho fakhovoi pidhotovky. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vyp. 16–17, S. 114–117. URL: https://www.researchgate.net/publication/331207700_Profesiina_kompetentnist_sotsialnoho_pracivnika_ak_skladova_jogo_fahovoi_pidgotovki (Ukraine).
2. Lovochkina A. (2017) Zdatnist diiaty u stresovykh sytuatsiiakh yak profesiina kompetentnist sotsialnoho pratsivnyka. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Sotsialna robota*. Vyp. 2. S. 10–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkhucozrob_2017_2_4. (Ukraine).
3. Sadrytska S. V. (2022) Profesiini kompetentnosti sotsialnykh pratsivnykiv: zmina priorytetiv v umovakh viiny. *SOCIOPROSTIR*. № 12. S. 14–23. URL: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-02> (Ukraine).
4. Sanzharovets V. (2023) Volonterstvo i sotsialna robota. *Osvita i sotsialna robota yak resursy rozvytku osobystosti y suspilstva* : mater. Vseukr. naukovoprakt. konf. z mizhnar. uchastiu (m. Chernivtsi, 24 lystopada 2022 r.). Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha, S. 91–192. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6744/Z001_Materialy%20konferentsii_fakultet%20pedahohiky.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=192. (Ukraine)
5. Chervonenko K. S. (2020) Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv zasobamy volonterskoi diialnosti. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni P. Drahomanova*. Vyp. 77, S. 216–220. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.48> (Ukraine)